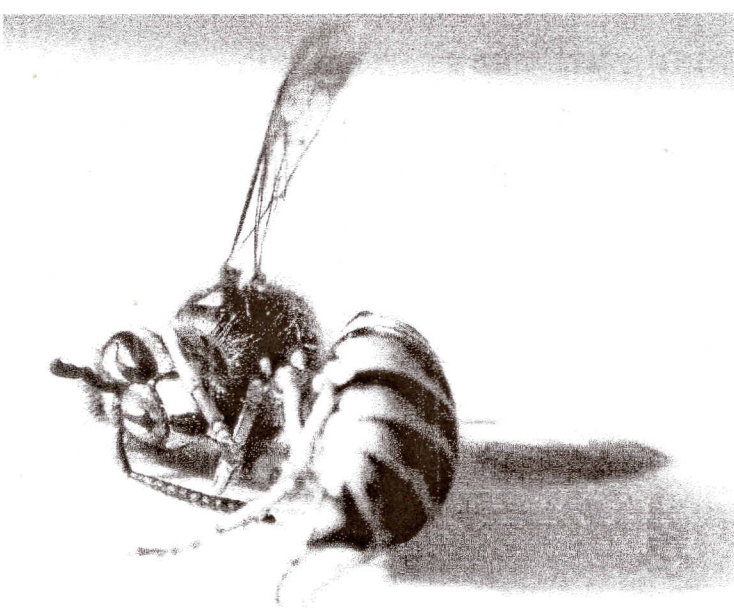
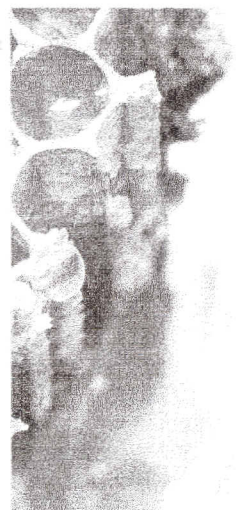

מחלת הדבורים

הדבורים חולות ומתות, חוש הכיוון שלהן משתבש והן לא יודעות לחזור לכוורת. אז לא נאכל דבש, אתם אומרים? כל החקלאות תלויה בהאבקת הדבורים

דינאלה שאול

וכאילו לא די לנו מהראגה מהבצורת, מגנבות הבקה, מפגעי הזכב-הים-תיכוני, מהצטות שטחי המרעה, מסירווגיות הזיתים, מהתמוטטות מחירי הסאפרי.

עכשיו מתרגשת צרה חדשה לפתחנו, שנראית שולית לכאורה, בסך הכול ענפון קטנטון בין ענקי הייצור החקלאי בגולן, אבל הוא המפתח שכולם בכלל יוכלו להתקיים כאן.

מדובר בייצור הרבש בגולן. אז מה הרבותא? לא נאכל דבש. אלא שאם לא נאכל דבש, לא נאכל גם שום דבר אחר, לא תפוחים ולא מנגו, לא בצל ולא תבלינים, כלום. ולא מדובר ברבש כתוספת נעימה לבישול בשר ועופות, אלא דווקא במי שמייצרות אותו ותחת אחריותן הבלעדית כל הראגה להפריית כל הצומח, כאן ובכל מקום על פני כדור הארץ.

מסתבר שהדבורים נעלמות, כל שנה יורדת אוכלוסיית דבורי הרבש בישראל בשיעורים של עשרים עד ארבעים אחוזים, נתון שעולה ממחקרים שעורך **מכון וולקני** למחקר חקלאי בבית רגן ופורסמו בשבוע שעבר. מדובר בתופעה חובקת כדור ארץ, שעיקר פגיעתה בארה"ב, אבל הרעה לא רק מתקרבת אל פתחינו, אלא כבר ממש כאן.

לדברי החוקרים מוולקני, הממצא המדאיג נוגע לדבורים שנמצאות בכוורת, 95% מהן, שלכאורה נראו בריאות, למעשה נגועות ונשאות של פתוגנים – מחוללי מחלות, כמו טפילים ונגיפים שמחלישים אותן.

ראש צוות המחקר **ממנהל המחקר החקלאי**

במכון וולקני ד"ר ויקי סורוקה, אמרה כי "זהו ממש פצצה מתקתקת". סורוקה הוסיפה: "גילינו כי 82% מאוכלוסיות הדבורים שנבדקו נגועות בוירוס אחד לפחות, אבל יש גם שנגועות ביותר מוירוס אחד, מביין שמונה נגיפים.

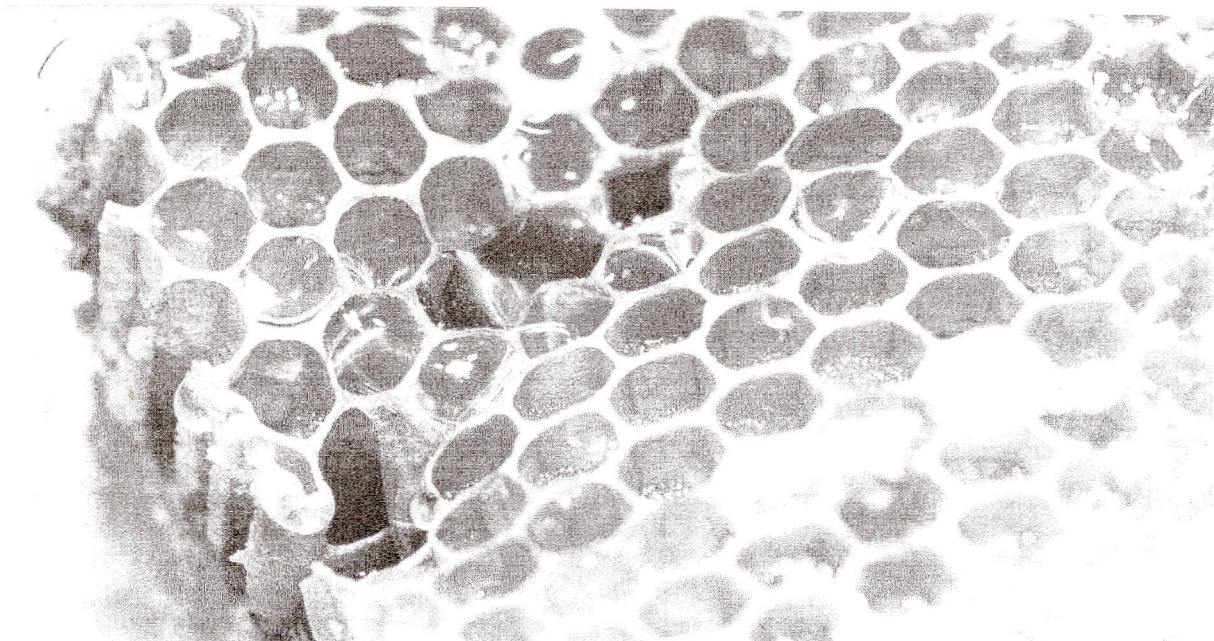
"המצב החולני הזה עושה את גידול הדבורים להרבה יותר קשה, ובעקבות זאת גורם לפגיעה במשקים חקלאיים ולא רק בתעשיית ייצור הרבש", הסבירה סורוקה.

בישראל ישנן כ-90 אלף כוורות, המייצרות 3,200 טונות דבש מדי שנה, בשווי 50 מיליון ש"ח. ענף הדבורים בישראל תורם לחקלאות, הודות להאבקה שהן מבצעות, כ-1.5 מיליארד ש"ח בשנה. הנוק מהפחתה שנתית בייצור הרבש, עקב היחלשות הדבורים, המחלות שלהן וקריסת הכוורות, מוערך כרגע ב-20% (300 מיליון ש"ח). "אבל השיעור הזה עלול לעלות, עקב הבעיה הנרחבת והמדאיגה מאוד", אומרת סורוקה.

במושבי הגולן כעשרה מגדלי דבורים, הפורסים מכורות מצפונן לדרומו. אחד המשקים הגדולים כאן בתחום הוא "מכוורת אלין", מגבעת יואב, ועל הסכנה הנשקפת לחקלאות בגולן למדנו מפי הבעלים, דוד אלין.

אלין: "הממדים של הבעיה בארץ אמנם אינם כמו בארצות הברית, ששם זו ממש קטסטרופה, אך בארץ יש תמותה אצל 20 אחוז מהכוורות כל שנה, כאשר פעם זה היה עד חמישה אחוז. זה הולך וגדל ואין לנו הסבר לזה.

"תופעה לא מובנת עדיין, שרואים בינתיים רק בארה"ב, היא שכל הדבורים נוטשות את הכוורת ושום דבר לא נכנס אליה ליומיים. חשבו שזו איזו קרינה, אפילו רדיואקטיבית, אבל לא גילו כלום".

יעזר?

תמוז מאשימום הזמיר
הרברכה... גם באן?

"זו בהחלט אחת הסיבות. יש חוגרים שכביכול לא רעילים לדבורים, אך כאשר הרבורים אוכלות את הצוף של צמחים שרוססו, זה משבש את מערכת הניווט. זה מה שקורה בארצות הברית, הן יוצאות מהכוורת ולא יודעות לחזור. זה שיבוש של מנגנון טבעי, אולי זו הסיבה שהכוורות ריקות. אלו דברים שעושה האדם ואנחנו אשמים".

תחליפי לדבורים. אין שום סוג של חרק אחר שיבצע את ההאבקה".

כל רמת הגולן מכוסה במכוורות?

"כוורני הגולן תופסים את כל המקומות שבהם אפשר להעמיד את המכוורות ויש גם כוורנים דרוזים, כי הם צריכים מכוורות בשביל האבקה התפוחים.

"אכן, מאז פרצה המחלה אנשים התחילו להתעניין בדבורים, כי לא הרבש חשוב אלא התרומה לחקלאות".

מישהו אישן, איך הגעת לדבש?

"כשכאתי למושב, פגשתי מישהו שהיה אתי בצבא. היו לו כמה כוורות, התחלתי לעבוד אתו, וזו הייתה אהבה ממבט ראשון. התחלתי מכמה כוורות בגרות והחלטתי שזה יהיה העיסוק היחיד של המשק.

"בניגוד לרוב המגדלים, אני גם אודו ומשווק את הרבש, שזה די נדיר. מה שמיוחד אצלנו הוא שפרחי הגולן הוא אחר האזורים שיש לו מגוון של פרחים ושטחים גדולים של פרחי בה. הרבש יוצא מאוד טעים, לא בגלל, אלא בגלל פרחי הגולן".

ואם המחלה תימשך?

"בארצות הברית, מכיוון שיש אמצעים יותר גדולים הם בודקים הרבה כיוונים, בעיקר הכיוון הגנטי, כדי למצוא פתרונות וכבר רואים תוצאים. כן, יש סיכוי. הבעיה בארץ היא שעם כל המחלות שיש בדבורים, גם דבורי הבר נכחדו, היום נחיל בטבע לא יכול להתקיים יותר משנה.

"אבל בעולם יש מאגרי חומר גנטי שלא נפגעו, כמו בדרום אמריקה, למשל, של דבורי בר ובית. אפשר לנסות למשל לעשות טיפוח גנטי שאולי

ומה עושים בנדון כאן?

"יחד עם שירות ההדרכה והמקצוע של משרד החקלאות אנחנו עובדים על זה ומנסים לבדוק כיוונים ואני בקשר גם עם מגדלי דבורים בחו"ל. יש לי חבר באנגליה שהיו לו 20 כוורות, כולן מתו בשנה אחת".

מה כולל המשק שלך בגידול?

"יש לנו משק דבורים, אנחנו מתפרנסים מזה. הרבש של רמת הגולן איכותי וטעים. בתקופת הפריחה מגיעים כוורנים מכל הארץ להניח כאן מכוורות, כי הרבש כאן הוא טוב.

"אישית, לי יש בערך כמה מאות מכוורות, הכי צפונית אצלי נמצאת באזור תל פארס וזה מגיע עד עין גב. זה משק שמתנהל בצמוד לשטחי חקלאות ואנחנו נותנים שירותי האבקה לחקלאות, למטעי אגס, תפוח, אבוקדו, גידולי שדה, כמו אבטיח, מלון וגם לגידולי בצל לזרעים. כדאי לדעת שרבש של בצל יוצא בטעם מאוד מיוחד והגו טעים מאוד.

"שיתוף הפעולה שלי עם חקלאי הגולן מתבטא בהנחת המכוורת בשטחיהם, כמובן תמורת תשלום".

האנושות תלויה בדבורים

עד כמה מחלת הדבורים נוגעת לעתיד החקלאות בגידול?

"בעניין המחלה, מה שחשוב אינו אם יהיה רבש, או לא. אם לא תהיה הפריה של הדבורים, תהיה בעיה מאוד גדולה בחקלאות. איינשטיין אמר, שאם אין דבורים - תוך שלוש שנים אין אנושות. החשיבות של גידול הדבורים אינה ברבש אלא בתרומה לחקלאות ואין פתרון